

roeping

december 1956

ROEPING

CULTUREEL MAANDBLAD ONDER REDACTIE VAN
PAUL HAIMON - HARRIET LAUREY - M. MOLENAAR M.S.C.
PROF. DR J. PETERS C.ss.R. - MICHEL VAN DER PLAS
GABRIEL SMIT - LAMBERT TEGENBOSCH

UITGAVE: H. GIANOTTEN, TILBURG

32 Jaargang — Nummer 8 — december 1956

INHOUD

<i>Pierre Kemp:</i>	Gedichten	385
<i>Karel Reijnders:</i>	Trois textes post-Kempistes	390
<i>Fred van Leeuwen:</i>	Peinture Concertante	391
<i>Coert Poort:</i>	Gedichten	396
<i>Cornelis Menster:</i>	De Vervolgden	399
<i>Herman van den Bergh:</i>	Gedichten	419
<i>Ton Neelissen:</i>	Cartoons belangrijk Cultuurverschijnsel .	425

KRONIEK

<i>J. van Geloven m.s.c.:</i>	Noch Frankrijk noch Nederland een dienst bewezen	429
<i>Henri Bruning:</i>	De Querido's	431
<i>G. J. van Beek:</i>	De nieuwe Breedveld weegt een half pond	433

JOURNAAL

Notities van:	<i>Paul Haimon, Gabriël Smit, Lambert Tegenbosch</i>	438
---------------	--	-----

NIEUWE BOEKEN 381

Nieuwe boeken	443
-------------------------	-----

Noot van de redactie: Temporisering en nominalisering van ons blad zijn weer fiks in de war. Daarom het volgende: het novemhernummer was dat nummer met de doodspoëzie er in [een beeld van O. Zadkine op het omslag, het was nummer 7, op het omslag stond abusievelijk een J]; daarna verscheen het Paulusnummer dat bedoeld was als oktoberaflevering; dit onderhavige werk is het decembernummer 1956. We vierden daarin tegelijk de 70ste verjaardag van Pierre Kemp en de 60ste van Herman van den Bergh. Op dit omslag een tekening van Hokusai.

is erg, maar dat Jean Calvet's levenswerk zo in ons land onbekend blijft, is ondankbaar.

Met deze tentoonstelling heeft men noch Frankrijk, noch Nederland een dienst bewezen. Wij kunnen dit alleen maar jammer vinden.

J. van Geloven M.S.C.

DE QUERIDO'S

HET is ongetwijfeld waar, dat het literaire oeuvre van de gebroeders Israël en Emanuel Querido, ondanks de geheel uitzonderlijke kwaliteiten, de hedendaagse doorsnee-lezer (en helaas een nog groter groep lezers) niet meer aanspreekt. Niettemin is het schier volstrekte stilzwijgen dat dit werk omringt en dat zelfs in de literaire handboeken nauwelijks nog verbroken wordt*, in hoge mate onbegrijpelijk, en beschamend. Want welke bezwaren men ook tegen hun stijl meent te mogen of te kunnen aanvoeren, onbetwistbaar blijft, dat er met beide genoemde auteurs twee romanciers van voor Nederland zeldzaam formaat aan het woord zijn gekomen. Dit feit is niet weg te praten en niet weg te schrijven en kan, ondanks een anders gerichte persoonlijke voorkeur, door de beoefenaars der (altijd objectieve) literatuurwetenschap niet genegeerd worden. Ik koester niet de illusie dat een eerherstel — en na de felle aanval van de generatie die omstreeks '30 het stilzwijgen inleidde, zou men inderdaad van een eerherstel kunnen spreken — opnieuw 'een groot publiek' rond dit werk zou verzamelen, ik meen alleen dat de literatuurwetenschap, als objectieve beschrijving der literaire prestaties van een land, zulk een eerherstel aan zichzelf verplicht is. Het bagatelliseren van deze uitzonderlijke verschijningen in een geschiedenis der nederlandse literatuur is in feite even ongerijmd en onverdedigbaar als het bagatelliseren van de beeldhouwer Rodin in een historisch overzicht van de groten der franse beeldhouwkunst. Want welk oordeel men ook met betrekking tot het vormprobleem der beeldhouwkunst moge zijn toegedaan, Rodin is en blijft in de ontwikkelingsgang dezer kunst een schakel en een fenomeen dat niet enkel als schakel — d.w.z. als verleden geworden uitdaging en voortstuwung — respect afdwingt. Rodin heeft niet gedaan wat men driekwart eeuw later als een revolutionaire doorbraak naar een zuivere beeldhouwkunst zou beschouwen, goed; doch laat ons dan tevens vaststellen, dat ook de meest geavanceerde beeldhouwer van dit moment niet doet wat men over vijfenzeventig jaar doet.

* De letterkundige handboeken hebben zich de visie op deze merkwaardige pendant-figuren laten ontgaan, zij hebben Israël meer en meer losgelaten en Emanuel vrijwel nooit vermeld, op een enkele uitzondering na [Van Leeuwen] die hem te veel op de achtergrond gedrongen acht. [Anthonie Donker].

— Wat hiervan zij, de literatuurwetenschap handelt onjuist, als zij haar oordeel laat bepalen door de artistieke normen die een actuele artistieke stroming als de beslissende verdedigt. De generatie van kunstenaars en essayisten die omstreeks '30 als avantgarde naar voren trad en die als onvermijdelijke reactie op een voorgaande generatie haar anders gerichte stellingname extreem moest bevestigen, kon tot op zekere hoogte het recht hebben de Querido's opzij te schuiven, de wetenschap kan zich dergelijke subjectieve rechten niet aanmatigen.

Zoals ik reeds zei, het heeft weinig zin een eerherstel te beproeven als de bedoeling ervan is opnieuw een groot publiek voor het oeuvre der beide Querido's te interesseren; dat is bij voorbaat uitgesloten. Een essay, dat opnieuw duidelijk zou maken welke betekenisvolle en niet zelden visionnaire kunstenaars met hen aan het woord zijn gekomen, gaat trouwens aan het grote publiek geheel voorbij. Het is allerminst doelloos, een dergelijk essay, maar het grote publiek blijft ermee onbereikbaar, alleen reeds omdat in het kunstwerk zelf de voorwaarden voor een grote lezerskring niet meer of nog slechts spaarszaam aanwezig zijn. Toch dwingt m.i. het respect, dat men de beide auteurs verschuldigd is, ertoe een poging te ondernemen datzelfde 'grote publiek' het vermoeden — minstens het vermoeden — bij te brengen wat de Querido's als kunstenaar betekend hebben. Ik denk hier als middel daartoe, aan de film. Heeft men wel eens overwogen, welk prachtig filmmateriaal er in dit werk aanwezig is, materiaal dat meteen een kans voor de nederlandse speelfilm betekent? de kans het plan van de grote speelfilm te bereiken. Het gevaar is verre van denkbeeldig — juist waar het gaat om het werk der Querido's — dat men reeds bij het schrijven van het scenario een weg inslaat die tot mislukken gedoemd is [de weg van het filmisch realiseren van het geschreven detail], maar de mogelijkheid van een filmische herschepping is ongetwijfeld voorhanden.

Voorlopig echter, en waarschijnlijk nog lang, zal de bewonderaar van de beide Querido's genoeg moeten nemen met het boekje waarop wij hier de aandacht wilden vestigen: *Emanuel Querido*, waarin A. Querido de mens, Anthonie Donker de romanschrijver en Th. Wink de uitgever behandelt en de beide eerste schrijvers eveneens de figuur van Israel Querido telkens ter sprake brengen *. Het eerste essay, met grote piëteit en groot indringend vermogen geschreven, is behalve een uiterst waardevolle ook een zeer mooie en ontroerende bijdrage; het tweede — niet minder waardevol — is misschien iets te gedetailleerd in zijn uitwerking; en het derde, als overzicht van een uitgeversleven, completeert de beide voorafgaande beschouwingen met een aantal

* Ingeleid door Alice von Eugen-van Nahuys; N.V. Em. Querido's Uitgeverij, Amsterdam, 1955.

zakelijke gegevens die hier stellig niet gemist konden worden. Uit het essay van Anthonie Donker zou ik de navolgende notitie willen losmaken. Zij raakt de kern van de kwestie. 'Het is gemakkelijker de stijl van de Querido's af te wijzen dan deze te analyseren en te verklaren. Men kan er zich niet van afmaken met te zeggen dat op elke bladzijde de helft minder had kunnen staan. Als deze schrijf- en verhaaltrant qualiteiten heeft, en hij heeft met gebreken en al qualiteiten waar menige geacheveerde stijl bij verbleekt en artificieel literair bij aandoet, dan zijn deze niet aan te wijzen door aftrek van de fouten maar zij zijn juist met die fouten gemêleerd, zelfs zijn deze er een bestanddeel van. Wie de kracht en vitaliteit van deze schrijftrant ziet, en men moet haast blind zijn om die niet te zien, wordt die gewaar tot in de fouten ervan en ten dele zelfs daardoor. Het vermoeiende van die stijl bedoelen wij met deze karakteristiek niet te ontkennen of te verdoezelen, wij willen er alleen mee zeggen, dat het de moeite loont zich door deze stijl te laten vermoeien.'

Henri Bruning

DE NIEUWE BREEDVELD WEEGT EEN HALF POND

DE hoofdfiguur in de nieuwe roman van Walter Breedveld is mijnheer Severijnen, schoolhoofd in een boerendorp; hij weegt 150 pond. Baron van Schalckweyck haalt 250 pond, wellicht is zijn karakter hiermee voldoende getekend. Een minder belangrijke rol speelt de barones, zijn moeder, zij weegt slechts 80 pond. De veldwachter is sympathieker, zijn knoken alléén al hebben een gewicht van 200 pond. Deerniswekkend is het gesteld met het jongetje Koosje, dat niet zwaarder is dan 40 pond. Gaarne hadden wij gelijksoortige gegevens gehad omtrent pastoor Orestes, we moeten ons echter tevreden stellen met de mededeling dat hij 1.85 m. lang is. Ook van de gezusters Van Ballegooyen hebben wij geen scherpe indruk, we vernemen dat zij goed gevormd en goed gevuld zijn, en flink in het vlees en vet zitten; het is waarschijnlijk uit kiesheid, dat de schrijver geen preciese opgave doet van het gewicht der dames. Naar de verschijningsvorm van de meeste overige personen kunnen we enkel gissen, een leemte die de auteur met behulp van de bascule gemakkelijk had kunnen voorkomen.

Het zal de lezer duidelijk zijn, dat we hier met een gewichtig boek te doen hebben. En waarachtig, wij hebben er mee te doen! Vooral daar het verhaal belangstelling weet te wekken. Mijnheer Severijnen, een energiek, opgewekt en brèddenkend mens, raakt in conflict met een boerenfamilie, omdat hij een onuitstaanbare vlegel een bloedneus heeft geslagen; het conflict wordt op de boerderij handtastelijk uitgevochten, waarbij Severijnen wint. Wegens mis-